

Nya Mäktaren

VOLYM XXXI

Teologisk bilaga till Kyrka och Folk nr 43/11

Lära och liv

Av Ingemar Fridfors, prost, kh em

Föredrag i Stigens kyrka vid årsmöte med Kyrkliga Förbundet i Bohuslän-Dal.

”Jesus gick omkring i alla städer och byar, och Han undervisade i deras synagogor och predikade evangeliet om riket och botade alla slags sjukdomar och krämpor.” (Matt 9:35)

Att Herren Jesus botade sjuka har vi noterat. I samma kapitel som det citerade bibelordet står, berättas det också om hur Jesus uppväcker en död – nämligen flickan som var en synagogföreståndares dotter (Matt 9:25). I Matt 9:27 står det att två blinda följde efter Jesus och ropade ”Davids Son, förbarma dig över oss”. Varför ropar de så? Jo, de tror att Herren har makt att bota och hela. I Matt 9:29 står det att Jesus rör vid deras ögon och säger ”Som ni tror skall det ske med er”. Och ”deras ögon öppnades”, heter det i den följande versen. ”Han botade alla slags sjukdomar och krämpor” (Matt 9:35). Det blir på något sätt så dramatiskt, när Herren Jesus ingriper. Allra tydligast blir det så, när Han uppväcker en som är död. Som bekant berättar Nya Testamentet om tre sådana tillfällen – Änkans son i Nain (Luk. 7:14), Lasarus i Betania (Joh 11:43), och så synagogföreståndarens dotter som jag har nämnt om tidigare (Matt 9:25).

Om man ville, skulle man kunna bläddra i Nya Testamentet och finna det ena exemplet efter det andra på hur Jesus ingriper i människors tillvaro och liv, och hur Han har makt och kraft sitt Ord. Men om vi går tillbaka till Matt 9:35 ser vi att allt ljus inte faller på helandet och botandet. I den bibelversen står det allra först att ”Han undervisade i deras synagogor och predikade evangelium om riket”. Undren och tecknen är givetvis i sig en förkunnelse, nämligen om Kristi makt och möjligheter, samtidigt som de skildrar vad som

faktiskt inträffade vid olika tillfällen. I Luk 9:10-11 berättas det om hur Jesus tar med sig sina apostlar och drar sig mot en stad som heter Betsaida. Folk får veta det, och följer efter honom. ”Han tog då emot dem och talade till dem om Guds rike” står det. Herren Jesus undervisade. Han talar inte till dem som någon sorts underhållning. Utan det handlar om undervisning, något som lyssnaren skall ta vara på och leva av.

I Johannesevangeliets 18:e kapitel berättas det om hur Jesus blir förrådd och fängslad. Man för honom till översteprästen. Översteprästen ”frågar ut Jesus om hans lärjungar och om hans lära”. För Han bär fram en lära. Men en lära som samtidigt är ett tilltal – ”De ord som jag har talat till er är Ande och Liv” säger Jesus. (Joh 6:63)

Efter dessa inledande ord skall jag säga något om det ämne som har givits mig för detta föredrag. Ämnet som jag fått mig förelagt är:

Lära och liv

Jag väljer att bygga upp detta föredrag kring fyra viktiga ord:

Ordet, Läran, Tron och Livet.

1. Ordet – Guds rena och oförfalskade Ord

I Johannes 6:e kapitel berättas det om att många av Jesu lärjungar drog sig tillbaka, så att de inte längre följde honom (v 66). Herren Jesus hade talat. Många av hans lärjungar hade blivit upprörda och tagit anstöt. När Jesus då vänder sig till de tolv och frågar: ➤

➤ ”Inte vill väl också ni gå bort?”, svarar Simon Petrus: ”Herre till vem skulle vi gå? Du har det eviga livets Ord, och vi tror och förstår att du är Guds Helige”, v 68.

Det Eviga Livets Ord. När Jesus talar, är det detta Ord som går över hans läppar. Han talar med makt och myndighet, eftersom Han själv är Ordet. Men, min Bibel, den är också Ordet. Den är papper och pärmar, bokstäver och trycksvärta – men hur märkligt det än kan låta – den är Guds Ord. Guds levande och kraftiga Ord, som tröstar, lär, förmanar och varnar. För en kristen människa är Ordet inte bara dyrbart. Det är något livsnödvändigt – det nedskrivna Ordet i Bibeln givetvis, men också det talade Ordet i predikan, i undervisningen, i själavården. ”De ord som jag har talat till er är Ande och liv” säger Jesus till sina lärjungar i Joh 6:63. Jag påminde om det tidigare. I 2 Tim 3:16 skriver aposteln Paulus till sin vän Timoteus ”Hela Skriften är utandad av Gud och nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse och till fostran i rättfärdighet.” Så får man se på den Heliga Skrift. Och så skall man tänka om Guds Ord – det nedskrivna och det talade. Guds fiende Djävulen vill förvanska Ordet, och i det blanda in villfarelser och lögner. Så har det varit hela tiden sedan de första människornas dagar, och så är det nu. ”Skulle väl Gud ha sagt?” ”Inte kan väl Herren ha menat så?” Det är viktigt att man gör sig så hemmastadd i Guds Ord att man kan skilja mellan det rena, oförfalskade Ordet och villfarelser och lögner. Detta har ni hört många gånger. Men det måste också sägas gång på gång, eftersom det rena, oförfalskade Ordet är förutsättningen för den sunnda läran, den sanna tron och det kristna livet.

2. Läran – den sunnda läran. (1 Tim 4:6)

”Folket häpnade över hans lära.” (Mark 1:22) Herren Jesus hade kommit till Kapernaum, och när det blev sabbat gick Han till synagogan och undervisade. Kristus kom till synagogan även på andra platser. Också där undervisade Han.

I Lukas 4:e kapitel finns den välkända berättelsen om Jesus i Nasarets synagoga. Han reste sig för att läsa ur Skriften, och man räckte honom profeten Jesajas bokrulle. Han öppnade den och läste de märkliga orden om sig själv: ”Herrens Ande är över mig, ty han har smort mig till att predika glädjens budskap för de fattiga. Han har sänt mig för att ropa ut frihet för de fångna och syn för de blinda, för att ge de betryckta frihet ock predika ett nådens år från Herren.” (Luk 4:18). Men det slutar inte med denna gammaltestamentliga profetia. De underbara orden är inte nog.

Herren Jesus håller också sin korta predikan. ”Idag

har detta skriftställe gått i uppfyllelse inför er som lyssnar.” Den som den gammaltestamentliga profetian talar om, Han finns där mitt ibland människorna i synagogan. Ordet blir så levande som det bara kan vara möjligt. Men inte alla tar emot hans Ord och undervisning, utan många gör sig hårda. Det som aposteln Paulus skriver om i 2 Tim 4:3 ser ut att redan vara en verklighet. ”Det skall komma en tid då människor inte längre skall stå ut med den sunnda läran, utan efter sina egna begär skall de samla åt sig mängder av lärare, allteftersom det kliar dem i öronen.” Den sunnda läran – det är den kristna lära som har sin grund i Guds Ord, den lära som är formad av Guds Ord och som har sitt liv i Guds Ord. När vi bekänner vår kristna tro med Trosbekännelsens ord – då skall vi veta att vi har denna bekännelse – inte i den mån den överensstämmer med Guds Heliga Ord – utan därför att den överensstämmer med Guds Ord.

Berättelsen om Jesus i Nasarets synagoga slutar med att skildra hur alla i synagogan blev ursinniga. De reste sig upp och drev Jesus ut ur staden och förde honom ända fram till branten av det berg som deras stad var byggd på och ville störta ner honom.

Hur kan det vara möjligt att folk gör så mot Jesus Kristus då – och nu? Svaret ligger många gånger i detta att man känner sig träffad av Guds Heliga Ord, men man vill inte böja sig för det, man vill inte i ödmjukhet ta emot det och ta det till sig. Ibland är folk andligen blinda så att man med seende ögon inte ser – ibland låter man sig förledas av hycklare och lögnare som det talas om i 1 Tim 4 kapitel. Trons och den goda lärans Ord föraktar man. Men villfarelse och lögn låter man sig genomsyras av och ledas av. Med alla medel gör man motstånd mot Guds Ord och sann kristen lära. Den situationen har funnits ända sedan den tid då Kristus gick här på jorden. Han själv, fick möta falskheten och hårdheten, och hans apostlar fick möta detsamma efter honom.

Alldeles strax skall jag övergå till den tredje punkten i denna framställning – den som belyser tron. Men innan dess påminner jag än en gång om det som gäller om läran. Den sunnda läran har sin grund i Guds Ord, den är formad av Guds Ord, den har sitt liv i Guds Ord.

3. Tron – den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga

Om den kristna läran har sin grund i Guds Ord och är formad av Guds Ord, så är det lika viktigt att stryka under att den kristna tron är vår allraheligaste tro, den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga. (Judas brev v 3). Denna tro är inte ett hopkok av människors tankar och idéer. Utan den står i överensstäm-

melse med Guds Heliga Ord, den är formad av Guds eget Ord och hans heliga vilja. I Rom 10:17 möter vi de välkända apostoliska orden ”alltså kommer tron av predikan och predikan i kraft av Kristi Ord.” I Gal. 1:11 skriver aposteln Paulus: ”Jag vill göra klart för er, bröder, att det evangelium som jag har predikat inte kommer från människor. Jag har inte fått det eller lärt det av någon människa. Jag har tagit emot det genom en uppenbarelse från Jesus Kristus.” (Gal 1:11-12)

När Herren kallade Jeremia, Hilkias son, påminde Herren om att Han hade utvalt Jeremia innan denne föddes. Herren räcker ut sin hand och rör vid Jeremias mun och säger till denne: ”Se jag lägger mina ord i din mun.” Jeremia skulle inte själv komma på vad han skulle säga. Utan han skulle till Guds folk överlämna det som Herren lagt i hans mun. Därför kan han och alla Herrens rätta tjänare både inleda och avsluta sin förkunnelse med orden ”Så säger Herren.”

I Apostlagärningarnas fjärde kapitel berättas det om apostlarna Petrus och Johannes. De talade till folket om Jesus Kristus och om hans uppståndelse från de döda. ”Hos ingen annan finns frälsningen” kunde de bland annat säga. Apostlarna blev på olika sätt hindrade att predika. De blev fängslade och hotade och förbjudna att bära fram sitt budskap. Men de kan inte tiga. ”Vi för vår del kan inte tiga med vad vi har sett och hört” (Apg. 4:20). *Vad vi har sett och hört.* Vad som hade blivit överlämnat åt dem måste de bara få bära vidare. Och så gjorde de. Det kostade dem inte bara lidande och smärta – utan livet. Men de hade mött Herren – de hade följt Jesus och sett vad Han gjorde. De hade hört honom tala och undervisa. Och de hade tagit till sig hans Ord och lagt på minnet vad Han sagt. Det var ju så lärjungar gjorde, när en rabbin undervisade. Nu kunde de inte annat än ta hans uppdrag på allvar. Den sunnda läran, det goda Ordet måste förkunnas och bäras vidare. Ty det är därigenom som människor kommer till tro och blir bevarade i tron på Herren Jesus Kristus.

4. Livet

Jesus säger: ”Jag är vinstocken, ni är grenarna. Om någon förblir i mig och jag i honom, bär han rik frukt, ty utan mig kan ni ingenting göra.” (Joh 15:5)

Detta Jesu ord vill jag gärna lyfta fram allra först, när jag nu går in i den andra delen av mitt föredrag – den del som berör livet, det vill säga det kristna livet.

*O låt mig få vara en liten kvist
på vinträdet ditt, Herre Jesus Krist.*

Detta är några ord ur en sång som jag flera gånger hört en kyrkokör sjunga. Orden har fastnat i mitt medvetande, och när jag hör dem, tänker jag på Jesu ord

om vinstocken och grenarna.

I det heliga Dopet blev jag inympad som en liten kvist i det sanna vinträdet Jesus Kristus. Då fick jag del i det Liv som bara finns hos Herren Jesus. Det eviga Livet. Då började mitt kristenliv, den innerliga gemenskapen med Jesus Kristus. Den gemenskap som Han själv alltså beskriver med orden om vinstocken och grenarna. ”Om någon förblir i mig och jag i honom, bär han rik frukt.” Ett kristenliv och ett lärjungaliv förutsätter att jag är förenad med min Herre, och att jag hela tiden får näring och kraft av hans Ord. Herrens Ord är det som skall genomsyra mig, vägleda mig, stärka mig, bära mig, trösta mig, ge mig liv.

Sedan jag alltså har lyft fram Ordet, Läran och Tron, skall jag i denna avslutande del av mitt föredrag peka på ett par bibelställen ur aposteln Jakobs brev. Dessa bibelställen har med kristenlivet och lärjungalivet att göra – det som jag vill samla under temat

Livet

Jak. 1:2 Alla slags prövningar

Som en Jesu lärjunge får jag räkna med att råka ut för alla slags prövningar. Aposteln Jakob skriver att man skall se prövningar ”som den största glädje.” ”Ni vet ju att när er tro sätts på prov, så gör prövningen er uthålliga”, skriver aposteln. Lärjungalivet är alltså inte en lugn och bekväm tillvaro utan motgångar och svårigheter. Tvärtom måste kristna människor räkna med både yttre lidande och inre lidande. Det inre lidandet kan innebära samvetets nöd och ångest. Och mer än en kristen har suckat, och känt sig övergiven av Gud.

Till det inre lidandet hör också smärtan och sorgen över att så ofta misslyckas som en kristen. ”Det goda som jag vill gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag.” (Rom 7:19). Jag känner väl till aposteln ord i Jak 1:22: ”Var Ordets görare, inte bara dess hörare” – men vad ser jag när jag prövar mig själv inför Guds Ord? Nederlag, falskhet, högmod och mera sådant som inte anstår en kristen.

I prövningens stund får jag söka mig allt närmare min Frälsare. Jag får klamra mig fast vid Guds Ord, vid sådana kristna medvandrare som jag har förtroende för och – inte att förglömma – min själasörjare och den vägledning och uppmuntran som han kan ge. Aposteln Jakob hjälper de plågade och sargade genom att be dem våga lyfta blicken. ”Salig är den som håller ut i prövningen, ty när han har bestått sitt prov skall han få Livets krona, som Gud har lovat dem som älskar honom.” I prövningen behöver jag själavård. Och själavård får den som griper tag i Guds löften. Som lärjunge kan jag känna mig hur svag som helst – ja, maktlös. Men vad gör det? Jag har ju Frälsaren Herren Jesus – Han som har all makt i himmelen och på

► jorden. I beredskap åt sina svaga vänner har han det som ingen kan ta ifrån dem, Livets krona. Uthållighet hör med till kristenlivet, lärjungalivet. Och vi skall inte glömma vad aposteln Jakob också säger: ”Får någon av er lida, skall han be. Är någon glad, skall han sjunga lovsånger.” (Jak 5:13) Det första har du kanske tänkt på. Det senare glömmet du kanske ofta? Hur har du det med din lovsång? Är kanske klagovisor i högre grad ditt kännemärke?

Jak 1:19 Snar till att höra och sen att tala och sen till vrede.

Detta hör också med till livet, kristenlivet, lärjungalivet. Det är inte de många orden som är rättsinniga lärjungars kännetecken. Tvärtom kan sådana människor vara ganska fåordiga. ”Upp stiga orden, tanken stilla står.” Så kunde studenterna i Lund säga om sådana som pratade och pratade, men som därmed också gjorde sig skyldiga till tanklöst tal, ja, kanske även orent tal, förtal och sådant som varken skall tänkas eller sägas. Jesus säger ”att för varje onyttigt ord som människor talar, skall de stå till svars på domens dag. Efter dina ord skall du frias, och efter dina ord skall du fällas.” (Matt 12:36-37). ”Dåren är rik på ord” heter det i Predikaren 10:14. Min prästvigningsbiskop Sven Danell i Skara påminde om att ”man bör väga varje ord på guldvåg”. De som träffat honom vet att han tillämpade denna regel beträffande sig själv. Han kunde uppfattas som fåordig och nästan lite kärv i samtal med människor. Men han var noga med sina ord. Och när han talade som förkunnare och som biskop – då gjorde han det med Andens glöd och tyngd.

När jag möter orden i Jakobs bok, då måste jag ju fråga mig hur det är med mina ord. Är jag en dålig lyssnare, när jag möter medmänniskor? Vill jag gärna prata på och själv vara centralgestalten? Innehåller mitt tal tanklösa, orena, sårande, osanna ord? Ja, när jag prövar mig själv och i Andens ljus ser vad mitt tal kan ställa till med, då blir jag förfärad. ”Vad hjärtat är fullt av det talar munnen” säger Jesus i Matt 12:34. Hur är det ställt med *mitt liv* om mina ord kan vara både giftiga och hårda? Jag vill ju vara noga med min tro. Men mitt sätt att leva, tala och tänka avslöjar mig som en syndare.

Jag måste bedja med konung David i Psalt 51 ”Gud var mig nådig i din godhet, rena mig från min synd, utplåna alla mina missgärningar. Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta, och ge mig på nytt en frimodig ande...”

Aposteln Jakob skriver – inte bara så där i största allmänhet, utan idag just till den som plågas av tungans synder: ”Lägg därför bort all orenhet och all ondskas och ta ödmjukt emot Ordet som är inplanterat i er och som har makt att frälsa era själar.” (Jak 1:20-21).

Ja, Herre, jag vet att mitt kristenliv skall präglas av goda ord och ett rätt sätt att leva. Men själv kan jag inte åstadkomma detta. Men ”låt mig få vara en liten kvist, på vinträdet ditt, Herre Jesus Krist... Och rensa och sköt mig, du vingårdsman, att rikare frukt jag dig bära kan.”

Jak 5:15 Mycket mäktig och verksam är en rättfärdig människas bön.

Detta ord ur Jakobs bok vill jag gärna också få med i detta föredrag. ”En rättfärdig människas bön.” Det är ju så det skulle vara med mig och med min bön. Ett föredrag om lära och liv kan – om det vill sig illa – bli något som alls inte berör mig. Vi talar ofta om ”rätt lära”. Och när vi talar om livet, då tänker vi kanske mest på andra människors liv och leverne. Ett ogudaktigt liv och leverne skall nämnas vid sitt rätta namn. Ondska och likgiltighet får aldrig accepteras. En lära och en tro som är en blandning mellan kristen tro och andra, främmande religioner är en styggelse.

Men i ett sammanhang som detta, där Kyrkliga Förbundets folk har samlats, kan det nog inte vara meningen att endast gå till rätta med andra människor – de må ha sitt hemvist i den svenska kyrkoorganisationen eller vara helt främmande för allt som har med kristet liv och kristen tro att göra. Den rätta läran och det rätta livet, det är ju något som skall finnas hos *oss*. När jag nu skall dra ihop trådarna i detta föredrag, vill jag lyfta fram ett av de löften som en prästkandidat får avlägga vid sin prästvigning enligt 1942 års kyrkohandbok – ett löfte som egentligen är lika aktuellt för varje kristen. ”Vill ni så ställa ert liv att det varder till föredöme för var man och ingen till anstöt.” Det handlar alltså om LIVET – det kristna livet, det liv som allseende Gud skall kunna finna hos *mig* – Andens frukt, som får sin näring av Guds Ord, den kristna tron och den rätta läran. Och hur har jag det med mitt böneliv? Den frågan har jag säkert anledning att ställa mig med anledning av ordet i aposteln Jakobs brev. Nog behöver Guds Helige Ande hjälpa mig, så att min bön blir ”en rättfärdig människas bön” – för mig själv och för min församling...

Som avslutning på det som jag här har talat om skall vi sjunga Sv ps 51:1-3. Det vore bra om alla har den psalmen uppslagen. Innan vi sjunger psalmen, kommer jag att till hela denna församling ställa den fråga som jag tidigare nämnde om. Och då får var och en tillfälle att med hjärta och mun bekänna sin vilja att inte bara hålla sig till kristen lära, utan också till kristet liv.

Vill du alltså så ställa ditt liv, att det blir till föredöme för var man och ingen till anstöt?

Efterföljelse

Ett bibelstudium av David Termén, TK, FM, VDM

Efterföljelse är ämnet för 6:e söndagen efter Trefaldighet, som i år inföll den 31 juli. Följande artikel är en bearbetning av en predikan i Pauluskapellet i Uppsala denna söndag 2009 som då inföll den 19 juli. Det finns ett klart samband mellan den nämnda söndagen och söndagen före den, Apostladagen, med dess tema *Sänd mig* (i 1983 års evangeliebok: *Lärjungaskapet*).

Grundtextens ord

För ord som ”efterfölja”, ”efterföljelse” osv. har Gamla testamentet hebreiska uttryck som betyder ”gå efter eller bakom” eller liknande. I Nya testamentet finns ett uttryck som betyder ”gå eller komma efter”, men vanligare är ett verb som betyder ”följa”. Det används mest om att följa Jesus Kristus. I Upp 14:4 talas det om dem ”som följer Lammet vart det än går”. I Nya testamentet förekommer också ett verb som betyder ”efterlikna, härma”, och ett substantiv som betecknar en som efterliknar eller härmar. Jfr den kända bok av Thomas a Kempis som på latin heter *De imitatione Christi*, dvs. om att imitera eller efterlikna Kristus, på svenska översatt *Om Kristi efterföljelse*. Det är inte fråga om ett mekaniskt efterliknande av Jesus utan om att i trons hängivenhet ha honom som sitt föredöme, sedan man tagit emot honom som sin försonare och frälsare.

Efterföljelse i Gamla testamentet och judendomen

I Gamla testamentet talas det ofta om hur Israel, i likhet med andra folk, följde efter avgudar, dvs. tillbad och dyrkade dem. Att följa Herren är ett uttryck för trohet i förbundet mellan honom och Israel. Profeten Jeremia säger sig ha varit herde bakom Herren, dvs. i hans efterföljd (Jer 17:16). En profetlärjunges förhållande till sin profet och lärare skildras också som en efterföljelse (1 Kung 19:21, om Elishas förhållande till Elia). På samma sätt talas det i den rabbiniska litteraturen ofta om att ”gå bakom” eller ”efterfölja” en rabbi, dvs. vara hans lärjunge.

Efterföljelse i Nya testamentet – evangelierna

I kristet språkbruk är efterföljelsen knuten till Jesu person och betecknar lärjungens relation till honom. Det uttrycker på ett klart sätt att kristendomen inte pri-

märt är en religion eller livsåskådning utan ett nytt liv i Jesus Kristus, i personlig gemenskap med honom.

När Nya testamentet talar om att följa eller efterfölja Jesus, är det främst med syftning på lärjungarnas vandring med Mästaren. Här finns en direkt parallell till relationen rabbi – lärjunge. Visserligen berättas det ofta i evangelierna att mycket folk följde Jesus, men då var det bara fråga om en yttre efterföljd. Många var intresserade av att höra den vandrande predikanten från Galileen och att se hans underverk. Vi kan här jämföra med en modern företeelse: när massan i nyfikenhet och sensationslystnad följer uppseendeväckande händelser och manifestationer på gatan eller torget utan att vara personligt engagerade.

Den sanna efterföljelsen av Jesus var enligt evangelierna möjlig endast i kraft av Jesu gudomliga kallelse ”Följ mig!” och visade sig i människans villighet att ta konsekvenserna av kallelsen. När någon visade sig villig att följa Jesus tycks han närmast ha svarat avvisande, tydligen för att ingen skulle komma till honom utifrån falska förutsättningar. Den som ville följa Jesus, Herren, skulle också vara villig att offra allt och dela sin mästares villkor. När Jesus kallade, krävde han omedelbar efterföljelse. Ett koncentrat av detta finner vi i Luk 9:57-62, där tre personer förklarade sig vilja följa Jesus utan att betänka villkoren och konsekvenserna. De höll inte måttet inför Jesu absoluta krav.

I evangelierna framstår i synnerhet *de tolv* som Jesu efterföljare. Att deras efterföljelse var radikal och oförbehållsam framgår av att de besvarade Jesu kallelse med att genast lämna sin tidigare miljö och livsföring för att följa honom och vittna om honom. Ett exempel är berättelsen i Matt 4:18-22. Jesu kallelse till efterföljelse hör nära samman med hans maning till omvändelse: ”Omvänd er. Himmelriket (dvs. Guds rike) är nära” (Matt 4:17). Bara den som vänder om från sin gudsfiendliga väg kan följa Jesus, och bara den som vänt om och börjat följa Jesus är skickad att föra budskapet vidare. Det heter därför att Jesus förordnade de tolv att följa honom och vara hans *härolder och apostlar*. Bara åt dem gavs Guds rikets hemlighet. För de tolv innebar efterföljelsen att de i bokstavlig, fysisk mening skulle följa Jesus på hans vandringar, ta emot hans undervisning och efterlikna honom. Från kyr-

► kans senare historia kan vi jämföra med gestalter som den helige Franciskus och vandrarpredikanten David Petander som delade den jordiske Jesu fattigdom och glädje.

Evangelierna nämner några galileiska *kvinnor* som jämte de tolv följde Jesus på hans vandringar. Dessa kvinnor åskådliggör en viktig sida av efterföljelsen: dess samband med ett *troget tjänande*. Det var kvinnor som först spred nyheten om Jesu Kristi uppståndelse från de döda. I den första kristna kyrkan spelade kvinnor en viktig diakonal roll, och de kunde också framträda som evangelister och profeter. I Kristi kyrka är det ingen skillnad mellan kvinnor och män i fråga om lärjungaskapet och efterföljelsen. Paulus ord till galaterna har här sin tillämpning: ”Alla är ni genom tron Guds söner (barn) i Kristus Jesus. Är ni döpta in i Kristus har ni också iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus” (Gal 3:26-28).

Efterföljelsens radikalitet

Efterföljelsen är något som tar hela lärjungens personlighet och existens i anspråk. Ingen kan enligt Mästarens egna ord vara hans lärjunge utan att hata sina närmaste, vilket i Jesu mun betyder att älska dem mindre än honom, att inte ta hänsyn till dem när det gäller ställningstagandet till honom som Herren. Därtill ska en Jesu lärjunge hata sig själv (sitt eget liv), dvs. akta sig själv mindre än Jesus och det kors han ska bära i Jesu efterföljd. Denna relation till Mästaren ska dagligen förnyas: ”Om någon vill gå i mina spår måste han förneka sig själv och *varje dag* ta sitt kors och följa mig” (Luk 9:23). Att bära korset innebär att bära den skam och det förakt som med nödvändighet följer med troheten mot Kristus. Det gäller att beräkna kostnaden och vara beredd att betala priset, att försaka allt eget. Den som på detta sätt inte längre känns vid sig själv kommer därmed in på en ny väg som Kristus banat genom sin självförnedring. Genom att så mista sitt liv för Jesu Kristi skull finner han det, och bara på det sättet kan han efterfölja Jesus, enligt hans egna ord: ”Om någon vill gå i mina spår måste han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig. Ty den som vill rädda sitt liv skall mista det, men den som mister sitt liv för min skull, han skall finna det” (Matt 16:24-25).

Efterföljelsens innebörd kommer klart fram i Jesu bergspredikan, Matt 5-7, som inte innehåller någon samhällsmoral utan främst riktar sig till hans lärjungar. Jesus inleder denna predikan med att prisa dem saliga som avstått från all jordisk rikedom och glädje och får lida skam och förföljelse för sin mästares skull (Matt 5:3-10). Den huvudsakliga grunden till deras salighet är dock inte vad *de* gjort och gör utan vad *Jesus* gjort för dem och gett dem. De ödmjuka, de som

hungrar och törstar efter rättfärdigheten, de barmhärtiga, de renhjärtade, de som håller fred och de som förföljs för rättfärdighetens skull är saliga, ty dem tillhör himmelriket (Guds rike), de skall bli tröstade, de skall ärva landet, de skall bli mättade, de skall möta barmhärtighet, de skall se Gud, och de skall kallas Guds söner (barn). Förklaringen ”dem tillhör himmelriket” återkommer mot slutet. Allt i Jesu liv och gärning handlar till sist om himmelriket, Guds rike, dvs. den tillvaro där Gud själv genom Jesus Kristus är konung och herre, den som vi ska följa och tjäna. Jesus slutar sin bergspredikan med att framhålla vikten av att inte bara *höra* hans ord utan också *göra* efter dem, i verklig hörsamhet och lydnad (Matt 7:24-27). I Matt 5:20-26 understryks radikaliteten i Jesu undervisning om livet i hans gemenskap. Den riktiga rättfärdigheten visar sig i att inte ens vredgas på eller okväda sin broder eller medmänniska och i att vara ivrig att försonas med sin broder och komma överens med sin motpart, medan tid är.

Bland dem som nåddes av Jesu kallelse fanns det många som tvekade inför dess radikalitet. (Se t.ex. det tidigare nämnda stället Luk 9:57-62.) Ett exempel utgör den rike ynglingen. Hans reaktion på Jesu uppmaning att sälja allt han hade och ge åt de fattiga för att få en skatt i himlen skildras i Markusevangeliet så här: ”Vid de orden mörknade mannen och gick bedrövad sin väg, för han ägde mycket” (Mark 10:21-22). I detta sammanhang framträdde Petrus som representant för de tolv som lämnat allt och följt Jesus. De fick Jesu löfte om välsignelser för både tid och evighet (vv. 28-30). Observera uttrycket ”mitt under förföljelser”. Många av dem som vandrade med Jesus övergav honom för hans ”hårda tals” skull (Joh 6:60, enl. grundtexten och 1917 års kyrkobibel, jfr Bibel 2000: ”Det är outhärdligt, det han säger”; jfr v. 66). På Herrens fråga till de tolv om också de tänkte lämna honom svarade Petrus med en bekännelse till Jesus som deras enda hopp, *Guds helige*, som ”har det eviga livets ord” (vv. 67-69). Motiveringen och grunden till lärjungarnas efterföljelse var inte den belöning de skulle få utan Jesu utkorelse och kallelse (v. 70). Jfr Jesu ord i sitt avskedstal till lärjungarna: ”Ni har inte utvalt mig, utan jag har utvalt er och bestämt er till att gå ut i världen och bära frukt, frukt som består” (Joh 15:16).

Liksom efterföljelsen har sin grund i Jesu, Herrens, egen kallelse, beror den också i fortsättningen på att lärjungen känner igen sin Mästares stämma, liksom fåren känner sin herdes röst (Joh 10:4). Bilden av herden, som går framför sina får, belyser efterföljelsens innebörd. Fåren kan tydligt skilja sin herdes röst från främmande herdars röster (vv. 3, 5). Det är fråga om ett *absolut beroende*. Utan herden går fåren vilse. När Petrus vände om till sin herde, tömd och utblottad på

allt eget, kunde han bli utsänd genom den uppståndne Frälsarens förnyade kallelse "Följ mig!" utan att bry sig om hur det skulle bli med andra Jesu efterföljare (Joh 21:18-22).

Efterföljelse i de nytestamentliga breven

I de nytestamentliga breven ligger tyngdpunkten i de troendes efterföljelse på att de ska efterlikna Jesus Kristus i sitt liv. Som Guds barn är de kallade att bli *Guds* efterföljare genom att vandra i *Kristi* utgivande kärlek (Ef 5:1-2). Det är här fråga om ett efterliknande av Jesus Kristus i överensstämmelse med det som sägs i Filipperbrevets andra kapitel: "Låt det sinnelag råda hos er som också fanns hos Kristus Jesus. Han ägde Guds gestalt men vakade inte över sin jämlikhet med Gud utan avstod från allt och antog en tjänares gestalt då han blev som en av oss. När han till det yttre hade blivit människa gjorde han sig ödmjuk och var lydig ända till döden, döden på ett kors" (Fil 2:5-8). Den som trätt i livsgemenskap med Kristus är kallad att likna honom i ödmjukhet och lydnad. Jesu sinnelag visar sig i kärlekens omsorg om de svaga och i de troendes endräkt (Rom 15:1-5). Allt detta är en frukt av det nya livet i Kristus. Detta efterliknande av Kristus (imitatio Christi) förutsätter livsgemenskap med Kristus. Ingen kan likna Kristus i egen kraft; det är bara möjligt för den som är korsfäst med Kristus, så att han med aposteln kan säga: "jag lever, fast inte längre jag själv, det är Kristus som lever i mig" (Gal 2:20).

Detta är varje kristens kallelse, vilket klart framgår av andra ställen i den apostoliska undervisningen, inte minst Romarbrevets 6:e kapitel, det kända avsnittet om dopet. Där kan vi särskilt lägga märke till användningen av prepositionen *med*, t.ex. i uttrycken "begravda med" honom" och "sammanvuxna med" (vv. 4-5, båda uttrycken enligt grundtexten). Vidare sägs det att "vår gamla människa har blivit korsfäst med honom för att den syndiga kroppen skall berövad sin makt, så att vi inte längre är slavar under synden" (v. 6). Det är fråga om en döds- och livsgemenskap med den korsfäste och uppståndne, om att ha dött med Kristus för att också leva med honom (vv. 8-11). Därför ska de som döpts in i Kristus inte längre tjäna synden och lyda sina egna begär, utan de är kallade att ställa sig i Guds och rättfärdighetens tjänst (vv. 12 ff.).

Helt i överensstämmelse med Paulus undervisning är Petrus framställning i sitt första brev av Jesu liv som en förebild för de troende vilka är kallade att följa i hans fotspår genom att visa tålmod. Detta är en följd av att de har vänt om till sina själars "herde och vårdare" (1 Pet 2:20 ff.). Sann efterföljelse innebär enligt Hebreerbrevet att gå ut till Kristus, den utstötte och föraktade, och bära hans skam och vanära (Heb 13:13).

Ur Thomas a Kempis skrift

Tidigare har jag nämnt skriften *De imitatione Christi*, på svenska *Om Kristi efterföljelse*, av den tyske augustinmunken Thomas a Kempis, dvs. Thomas Hemerken från den lilla staden Kempen mellan Düsseldorf och Köln (f. ca 1379, d.1471). Denna bok, med sitt ursprung i den odelade kyrkans tid, har blivit en av kristenhetens mest spridda, mycket läst och begrundad även i lutherska och pietistiska kretsar. Den senaste svenska översättningen, av Bengt Ellenberger, utkom 2005. Skriften består av fyra delar, kallade "böcker". Den första boken innehåller förmaningar till det andliga livets gagn, den andra förmaningar som syftar till uppmärksamhet på det inre livet, den tredje boken handlar om den inre trösten och den fjärde om nattvarden, med en innerlig maning till en rätt kommunion.

Nedan följer några avsnitt ur Thomas a Kempis skrift enligt Ellenbergs översättning:

"Jesus har många som älskar hans rike i himmelen, men få som bär hans kors. [Han har många som önskar trösten, men få som älskar vedermodan.] Han finner många som vill dela hans bord, men få som vill dela hans avhållsamhet. Alla vill glädjas med Kristus, men få vill utstå något för hans skull. Många följer Jesus så långt som till att bryta brödet, men få till att dricka lidandets kalk. Många vördar hans under, men få följer korsets smälek" (s. 138).

"De som varje dag söker tröst, borde de inte kallas daglönare? Visar inte de som alltid tänker på sin egen fördel eller vinning att de älskar sig själva mer än Jesus? Var finns en människa som vill tjäna Gud för intet?" (s. 139.)

"Om du villigt bär korset kommer det att bära dig, och föra dig till det slut du längtar till, det där lidandets slut skall finnas. Om du bär det motvilligt gör du det till en börda för dig, du gör det tyngre för dig, och ändå måste du bära det. Om du kastar av dig ett kors kommer du utan tvivel att finna ett nytt, kanske ett tyngre" (s. 144).

"Herren: Min son, du har alltjämt mycket att lära dig som du ännu inte lärt dig till fullo. Lärjungen: Vad är det, Herre? Herren: Att du helt skall rätta din åtrå efter vad jag finner gott, och inte älska dig själv utan ivrigt älska min vilja och följa den. Du kommer ofta att upptändas av önskningar och vara starkt lockad av dem, men du bör tänka efter om det är min ära eller din egen fördel som främst manar dig. Om det är mig det gäller kommer du att bli väl tillfreds hur jag än bestämmer. Om något är fördolt beträffande ditt eget sökande är det dock detta som hindrar och tynger dig. Undvik därför att alltför ivrigt sträva efter något du fattat tycke till! Rådfråga mig, så att du inte efteråt ångrar dig och är missnöjd med det du först fann behag i, och eftersträvade som något bättre" (s. 184).

► ”Den som tänker på sin egen fattigdom och uselhet skall därför inte bara inte bli betryckt, dyster eller nedslagen, utan fastmera känna tröst och stor glädje, ty du, Gud, har utvalt de fattiga och ödmjuka och föraktade i denna världen att vara dina vänner och tjänare. Om detta vittnar själva dina apostlar, som du gjorde till furstar över hela jorden. De levde ju i världen utan klagan, lika ödmjuka som troskyldiga, utan all illvilja och varje ond avsikt, så att de rentav var glada över att lida smälek för ditt namns skull, och själva med stor kärlek omfattade det som världen avskyr” (s. 215 f.).

”När åtrån i vårt inre är fördärvad måste också den handling som följer av den bli fördärvad, som ett tecken på att den inre kraften saknas. Ett gott liv är frukten av ett rent hjärta. Hur mycket en människa har utträttat frågar man, men hur god hennes vandel var när hon gjorde det, det tänker man inte lika ivrigt på. Man tar reda på om det var en modig människa, rik, vacker och duglig, en god författare, skicklig sångare eller duktig arbetare, men hur fattig hon är i anden, hur tålmodig och mild, hur gudfruktig och andlig hon är, om det tiger många” (s. 239 f.).

Avslutning

Efterföljelsen är enligt Nya testamentet nödvändig för den som vill vara Jesu lärjunge och nå det mål som Gud satt för livet. Verklig efterföljelse visar sig i vardagens mångahanda, hur vi beter oss mot våra närmaste, vad vi säger och gör i vårt umgänge med andra människor. Vår andlighet visar sig i vår medmännisklighet. Efterföljelsen är ovillkorlig och omfattar hela livet. Genom sin efterföljelse visar lärjungen i handling att Jesus Kristus är hans Herre. Den som på detta sätt följer Jesus får – mitt under lidande och betryck – del i den glädje och frid som han ger de sina. Kristus, Herren, är världens ljus, och den som följer honom behöver inte vandra i mörker, i ovisshet om vägen, utan han har livets ljus (Joh 8:12), i honom som själv är vägen, sanningen och livet (14:6).

Den som vandrar i Kristi efterföljelse får under färdens rikta blicken framåt mot sin herres återkomst då de som efterföljt honom ska få följa honom och dela hans härlighet tillsammans med alla som varit honom trogna.

En beaktansvärd skrift är *Efterföljelse* av den tyske teologen och motståndsmannen Dietrich Bonhoeffer. Ur dess andra reviderade svenska upplaga (i översättning av Ylva Eggehorn, 1995) citerar jag:

”Billig nåd är detsamma som en predikan om förlåtelse utan omvändelse, dop utan församlingstukt, nattvard utan syndabekännelse, absolution utan personlig bikt. Billig nåd är nåd utan efterföljelse, nåd utan korset, nåd utan den levande Jesus Kristus, han som blev människa ..... Dyr nåd är det evangelium, som alltid måste sökas på nytt, gåvan vi måste be om,

dörren vi måste *knacka på*, för att den skall öppnas. Den är *dyr*, därför att den kallar till efterföljelse, den är *nåd*, därför att det är *Jesus Kristus* som kallar oss att följa” (s. 26).

”En kristenhet, som inte längre tar efterföljelsen på allvar, som har förvandlat evangeliet till den billiga nådens tröst och som inte kan skilja på ett liv i världen och ett liv i Kristus, den kristenheten ser också korset i de dagliga problemen, i den nöd och den ångest som hör till det naturliga mänskliga livet. Men man glömmmer, att korset alltid hör ihop med att bli förkastad, och att lidandet hämtar sin smak från korset ..... Korset är att lida med Kristus, det är Kristi lidande. Det är bara gemenskapen med Kristus, när vi följer honom, som kan uppenbara korsets mening på allvar ..... Jesus säger att det finns redan ett kors som är avpassat för var och en: ’och tage sitt kors på sig’, ett kors som Gud har valt och mätt ut” (ss. 64 f.).

Vi tillber och tackar med ord av Thomas a Kempis (Ellenbergs övers. ss. 292 f., 387):

[Herre, min Gud,] *du känner det hela och det enskilda, och ingenting i människans samvete är fördolt för dig. Du vet vad som skall komma innan det sker, och du behöver ingen som upplyser dig eller varskor dig om det som sker på jorden. Du vet vad som länder till min bättring och hur mycket vedermodan bidrar till att avlägsna lasternas röta. Gör med mig din efterlängtnade vilja och försmå inte mitt syndiga liv, som ingen känner bättre och tydligare än du allena. Låt mig, Herre, veta det jag skall veta, älska det vi skall älska, prisa det som är dig till störst behag, värdesätta det du finner dyrbart och ringakta det du finner värdelöst. Låt mig inte döma efter vad mina yttre ögon ser, inte efter vad oerfarna människors öron hör, utan med sannfärdigt utslag särskilja det synliga och det andliga, och framför allt ständigt söka din vilja och ditt behag.....*

Mottag mina löften, Herre min Gud, och mina önskingar om ändlöst lov och omätligt pris, som tillkommer dig efter det ousägliga måttet av din storhet! Detta ger jag dig och längtar att ge dig varje dag och ögonblick, och jag inbjuder och ber med bönens ord och hjärtats önskingar himmelens alla andar och alla dina trogna att jämte mig tacka och lova dig.

I vår Herres Jesu Kristi namn. Amen.